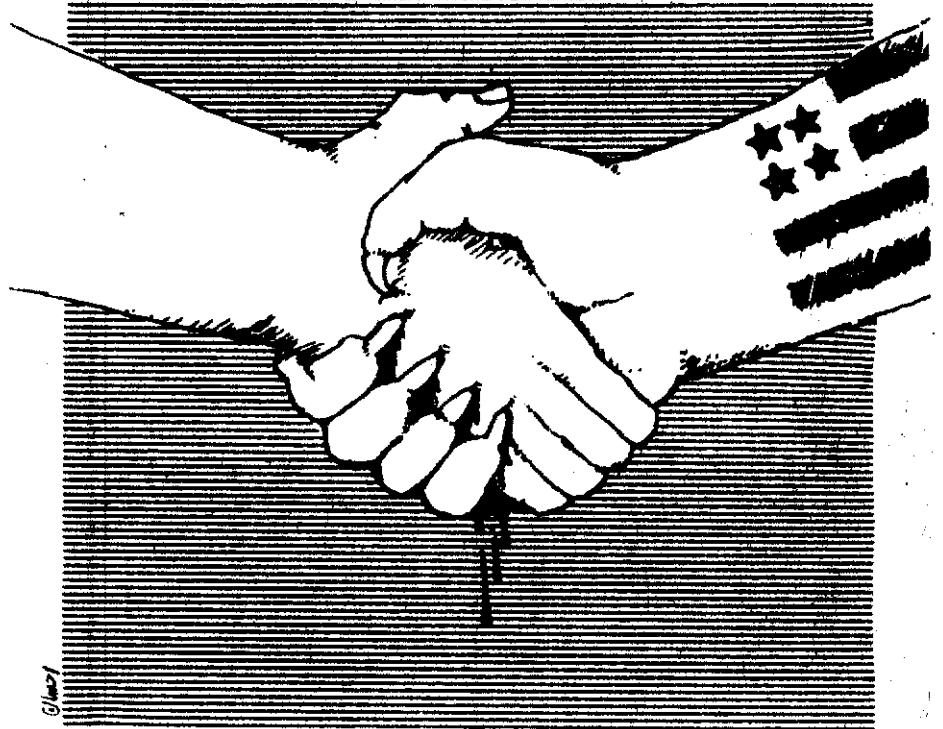

پاکستان و کمکهای اقتصادی آمریکا

✱ اغلب کارشناسان بی تجربه خارجی را به عنوان مشاور متخصصان آگاه پاکستانی، که احساس می کنند به خدمات آنها آنتور که باید و شاید توجه نمی شود قرار می دهند.

✱ هزینه کارشناس خارجی ۱۲۰۰۰ روپیه می باشد که تقریباً برابر با حقوق یک سال یک کارشناس پاکستانی با شرایط مشابه می باشد.

✱ نقش کمکهای خارجی در اقتصاد کشورهای فقیر را نمی توان تنها با توجه به حجم اینگونه کمکها بررسی کرد بلکه باید به عمل آن سرمایه ها توجه داشت.

کارشناسان خارجی در پاکستان و همچنین تربیت پاکستانیها در خارج می باشد. کمکهای تکنیکی طیف وسیعی از فعالیتهای مختلف را در بر می گیرد ولی با این وجود بیش از نصف پروژه های دو جانبه تکنیکی آمریکا در جهت ارتقاء و توسعه مؤسسات آموزشی بومی، بخصوص با ایجاد ارتباطات با دانشگاههای آمریکایی بود.

در سالهای اخیر کارشناسان متعددی طی برنامه های کمک خارجی به پاکستان رفته اند. ما در این مقاله باید بین کارشناسانی که کارشان برنامه ریزی کلی و طرح ریزی سیاستها است، با آنها که کارشان طرح و اجرای برنامه های خاص است تفاوت قائل شویم. آشکالاتی که از برنامه ریزی و طرح سیاستها بر می خیزد در جای مناسب بحث خواهد شد و ما در اینجا چند مسئله اساسی را مطرح می کنیم.

شرکت همکاریهای بین المللی (شرکتی است که در مورد پذیرش کارشناس، بخصوص آنهایی که در رابطه با

تسلط بر دیگران را در ذهن خود نمی پروراند.

سخن درباره کمکهای خارجی به کشورهای جهان سوم بسیار است. از جمله گفته می شود کمکهای خارجی سبب تسریع رشد کشورهای می شود و بدون این کمکها رشد و توسعه کشورهای جهان سوم ناممکن خواهد بود.

حدود چهار پنجم کل کمکهایی که از خارج طی سال ۱۹۵۱ تا ۱۹۶۰ به پاکستان رسیده از جانب آمریکا بوده است که بالغ بر ۱۵۹۰ میلیون دلار می شود که ۷۵ درصد آن بصورت محصولات کشاورزی بوده است. باید توجه داشت که نقش کمکهای خارجی در اقتصاد کشورهای فقیر را نمی توان تنها با توجه به حجم اینگونه کمکها بررسی کرد بلکه باید به عمل آن سرمایه ها توجه داشت.

طبقه بندی کمکهای خارجی
کمکهای تکنیکی: این بخش شامل خدمات

بسمه تعالی

متن حاضر ترجمه متنی است که توسط دو تن از نویسندگان پاکستانی نوشته شده است. در این مقاله راجع به کمکهای آمریکا به پاکستان بحث شده است. و ضمن توضیحاتی روشن می شود که این کمکها در عوض فعال نمودن رشد و توسعه اقتصادی و سیاسی کشور باعث شده اند پاکستان هم از لحاظ اقتصادی و هم از لحاظ سیاسی تحت نفوذ آمریکا در آید.

به عبارت دیگر این مقاله ترفندهای استعمار نو با پنبه سر بریدن پرورش آمریکایی را روشن می سازد و خواننده با مطالعه آن بیش از پیش به درستی و حکمت این شعار که می گویند: های آمریکا سازش با تو محال است پی می برد و متوجه می شود که ایر قدرتها هیچگاه به فکر کمک و خدمت به مستضعفین و مظلومین نمی باشند و اگر بفرس تحت عنوان کمک و یاری وارد جایی بشوند باید دانست که این عناوین تنها سرپوشی بر اغراض توسعه طلبانه آنان است و هیچ هدفی بجز استعمار و

کمکهای خارجی به پاکستان می آیند مسئولیت دارد. بسیاری از این کارشناسان از طرف شرکتهای آمریکایی که در پاکستان منافع دارند. با قرار - دادهای کوتاه مدت که حد اکثر از ۲ سال تجاوز نمی کند، راهی پاکستان می شوند. اغلب گفته می شود که برنامه هایی که این کارشناسان مطرح می کنند آنقدر تخصصی و تکنیکی است که تنها شرکت آمریکائی مربوطه قادر است وسایل و تجهیزات لازم برای اجرای طرح را فراهم کند. متأسفانه در بسیاری از موارد تصمیم گیری در زمینه امور حیاتی به این کارشناسان واگذار می شود. در سال ۱۹۵۸ دولت پاکستان اعلامیه ای صادر کرد و طی آن از کارشناسان خارجی خواسته بود که تنها به مشورت و راهنمایی بپردازند و در امور اجرایی دخالت نکنند. ولی تنها با یک اعلامیه نمی توان فعالیت های گسترده این کارشناسان را محدود کرد بخصوص که نظریات و گزارشات آنها در (آینده و سرنوشت کاری همکاری پاکستانی آنها نقش اساسی دارد بنا بر این نتیجه ای که به بار می آید همان است که منافع پاکستان در هنگام برنامه ریزی در نظر گرفته نمی شود. و در عوض برنامه در جهت منافع شرکتهای آمریکایی طرح می شود.

یکی دیگر از مشکلاتی که از کارشناسان ناشی شد، آن است که این افراد طی قرار دادهای کوتاه مدت به پاکستان می روند و در زمینه مشکلات بومی پاکستان اطلاعاتی ندارند و قبل از آنکه بتوانند با مسائل آشنا شوند و بتوانند واقعا کمکی به پاکستان کنند، قرار داد آنها تمام می شود و باید به خارج برگردند. در مواردی که این کارشناسان وابسته به شرکتهای تولیدی آمریکایی باشند سود زیادی عاید شرکت خواهد شد. ضمناً چون کارکنان این شرکتها تجربیاتی در پاکستان کسب کرده اند، شرکتهای مربوطه خواهند توانست در بازار رقابت داخلی در پاکستان به سایر رقبا پیشی گیرند. این شرکتها در این زمینه گاهی از شرکتهای مشابه پاکستانی، که از حمایت کمتری از طرف دولت برخوردارند، نیز بهتر هستند. اشکال دیگری که در این رابطه پیش آمده آن است که اغلب کارشناسان بی تجربه خارجی را به عنوان مشاور متخصصان آگاه پاکستانی، که احساس می کنند به خدمات آنها آنطور که باید و شاید توجه نمی شود، قرار می دهند. به علاوه این کارشناسان حقوق سرسام آوری نیز دریافت می کنند بطور مثال در سال ۱۹۵۸ مشاهده شد که هزینه استخدام کارشناس خارجی ۱۲۰۰۰ روپیه می باشد که تقریباً برابر با حقوق یک سال یک کارشناس پاکستانی با شرایط مشابه می باشد. بسیاری از موارد وجود دارد که اصولاً به کارشناس خارجی نیازی دیده نمی شود ولی با این وجود دولت مجبور است آنان را استخدام کند. در این مورد دکتر سن، مشاور اقتصادی وزارت خوراک هند، می گوید: «مواردی پیش آمده اند که ما برای اجرای طرحی تمام کارشناسان مورد نیاز را در اختیار

داشته ایم و تنها کمکی که می خواستیم مقداری وسایل و ابزار کار بود ولی به ما گفته شد در صورتی وسایل را دریافت خواهیم کرد که تعدادی کارشناس خارجی نیز به همراه آن بپذیریم. این کارشناسان تنها به کار خود که مشاوره و راهنمایی است اکتفا نمی کنند. به گزارش تایمز پاکستان (در ۲ آگوست ۱۹۵۸): «توجه دولت به این مسئله جلب شده است که کارشناسان آمریکایی در مسائل اداره امور داخلی کشور بیش از اندازه توجه نشان می دهند و وظایف اصلی خود را فراموش می کنند.»

پروژه های کمکی: این بخش شامل کمکهای می شود که در جهت ایجاد پروژه های عمرانی مانند طرحهای آبیاری، تأسیس نیروگاهها ایجاد بنادر و غیره انجام می شود یکی از مشخصات اینگونه کمکهای آمریکا آن است که بجای آنکه چند پروژه مشخص را بطور کامل در اختیار گیرد و سرمایه گذاری کند، کمکهای خود را در بین تعداد زیادی

* وامهایی که به شرکتهای تجاری داده می شود تحت نظارت مستقیم آمریکا است و تنها به شرکتهای آمریکائی و یا شرکتهایی که در وارد کردن و فروش کالاهایی دست دارند وام پرداخت می شود.

از پروژه های دولتی تقسیم و توزیع می کند. به این ترتیب بخشی از اغلب پروژه های پاکستان در بردارنده مقداری کمک خارجی است و شرایط قراردادهای نیز طوری تنظیم شده است که تمام طرحها تحت نفوذ و کنترل آمریکا درمی آید. حدود ۱۸/۶ درصد کل هزینه های عمرانی پاکستان توسط کمکهای خارجی پرداخت شده است و آمریکا با فراهم کردن کمتر از یک پنجم هزینه بر تمام سرمایه های دولت پاکستان که در پروژه های مختلف به کار گرفته می شود نظارت دارد.

کمکهایی که برای اجرای پروژه های فنی داده می شود باید ابتدا از طرف شرکت همکاری های بین الملل آمریکا تصویب شود. این کمکها بصورت «بخشش» یا وام قابل پرداخت به روپیه می باشند. در صورت دوم، دولت پاکستان موظف است در حساب خاصی تمام پولی که برای اجرای پروژه لازم است بصورت روپیه قرار دهد و این مقدار در صورت نباید از کمکهایی که بصورت دلار از

آمریکا دریافت کرده است کمتر باشد. به موازات پیشرفت طرح دولت پاکستان از این حساب برداشت می کند ولی این برداشت باید به تصویب شرکت همکاری های بین الملل رسیده باشد و در غیر اینصورت حق هیچ گونه برداشتی نخواهد داشت. بدین ترتیب شرکت همکاریهای بین الملل نه تنها بر پروژه های دولت پاکستان نظارت مستقیم دارد بلکه بر سرمایه ها و میزان هزینه نیز کنترل مطلق دارد و به این ترتیب مشخص می شود که تمام فعالیت های عمرانی پاکستان تحت نظارت دقیق آمریکا درمی آید.

نکته جالب این است که قسمت اعظم این سرمایه ها تحت عنوان حق برنامه ریزی و نظارت به ایالات متحده برگردانده می شود. طبق گزارش روزنامه دولتی تایمز پاکستان مورخ ۱۱ ژوئن ۱۹۶۱ آمریکا ۵۰ تا ۶۰ درصد از سرمایه را بعنوان حق مشاوره دریافت میکند. این گزارش اضافه می کند طبق بررسی و آمارگیری دقیقی که در وارساک و کارنافولی بعمل آمده ۵۰ درصد سرمایه تحت عنوان فوق به آمریکائیان عودت داده شده است. کنترل آمریکا بر پروژه ها باعث تضعیف موضع دولت پاکستان در برابر شرکتهای آمریکایی که بابت اجناس و خدمات خود نرخ سرسام آوری مطالبه می کنند، می شود. از اینگونه موارد در بازار تجارت کراچی نمونه های بسیاری یافت می شود ولی شواهد و مدارک لازم تنها با تحقیقات دقیق و اصولی بدست می آیند. تنها موردی که ما (نویسنده) از آن اطلاع داریم قضیه فروش لکوموتیو به هند است که بطور علنی مطرح شد. ماجرا آن است که دولت هند قصد داشت مقداری لکوموتیو بخرد و در این رابطه یک شرکت ژاپنی حاضر شد هر لکوموتیو را به قیمت ۸۱/۵۰۰ دلار به هند بفروشد و در حالیکه یک شرکت آمریکایی برای هر لکوموتیو ۱۷۸۰۰۰ دلار مطالبه می نمود. شرکت امور خارجی آمریکا، هندیان را واداشت تا نصف لکوموتیوهای مورد نیاز را از شرکت آمریکایی وارد کند. این کار باعث شد تا ۴/۸ میلیون دلار خسارت به هندیان وارد شود. در عوض، هندیان وامی به مبلغ ۲۰ میلیون دلار دریافت کردند ولی در عمل تنها ۱۵/۲ میلیون دلار، به آنها پرداخت شد. در حال حاضر، هندیان نه تنها باید بهره وام را به آمریکا پرداخت کنند بلکه در آخر نیز مجبورند اصل وام یعنی ۲۰ میلیون دلار بپردازند.

در گزارشی که اخیراً در مجله تایمز پاکستان آمده می توان نکات تازه ای را از سلطه آمریکا و شرکتهای آمریکایی بر پاکستان را دریافت. البته این گزارش بوسیله دولتمردان پاکستانی هنگامی در مجله چاپ شده که آمریکا از اجرای وعده های خود مبنی بر پرداخت کمکهای کلان به پاکستان خودداری نمود.

«در حال حاضر برای خدمتگزاران عمومی قبیله درصفا ۴۰»

پیروزی ما ...

پاکستان و کمکهای .....

(منظور دولتیان است) مشکل است که مهندسین، پیمانکاران و شرکتهای پاکستانی را قانع کنند که در مقابل چنین شرکتهایی (شرکتهایی که کمک

قرینه می گویند زیرا نمایانگر کمکهای جنسی است. این وجوه ممکن است در پروژه های عمرانی بکار رود و یا در سایر مواردی که در زیر ذکر شده

جمع کل	کمکهای نظامی	«بخششها»	وام به دولت پاکستان	پرداخت دیون آمریکا	وام به سایر شرکتهای	سایر موارد
۲۶۸/۵	۷۹/۴	۱۲/۳	۸۹/۱	۵۰/۰	۲۸/۷	۸/۸

خارجی می کنند) نسبت به آنان تبعیض وجود ندارد... شرایطی که برای شرکت در مناقصه (برای طرحهای عمرانی) تحصیل شده اند، چنانکه که خودبخود شرکتهای پاکستانی را از دور خارج می کند... اشاره شده است که کلیه عملیات برنامه ریزی و ساختمانی سد جناح، سد غلام محمد، سد تانسا و سد گودو بوسیله مهندسین و پیمانکاران پاکستانی صورت گرفته است... بنظر می رسد که بانک جهانی به این مسئله کاملاً بی توجه است زیرا نه برنامه ریزی و نه عملیات ساختمانی هیچ پروژه ای به شرکتهای محلی داده نشده است.

کمکهای جنسی: همانطور که قبلاً متذکر شدیم، بخش اعظم کمکهای آمریکا به پاکستان بصورت محصولات کشاورزی است. شرایط این کمکها آن است که مازاد محصولات کشاورزی آمریکا با کشتی به پاکستان فرستاده می شود و پاکستان موظف است که قیمت آنها را بصورت روپیه بپردازد. در حقیقت بخش اول این کمک چیزی به جز خریدن کالای آمریکایی بوسیله پاکستان نمی باشد. نقش این کمکها منوط به طرز استفاده از قیمت پرداختی بابت آنها می باشد. به این سرمایه «وجوه

است بکار رود توجه: ارقام بالا بر حسب میلیون دلار ذکر شده اند مبالغی که در جدول بالا تحت عنوان «بخشش» آمده است تنها در نیمه دوم سال ۱۹۵۸ بعد از روی کار آمدن دولت نظامی در پاکستان، پرداخت شده است. مبالغی که تحت عنوان پرداخت دیون آمریکا طبقه بندی شده اند شامل پولهایی هستند که برای تأمین تعهدات آمریکا پرداخت شده که در غیر اینصورت می بایست بصورت دلار پرداخت شود. آمریکا ایشکارا دارای امتیاز بزرگی است که می تواند این تعهدات را بصورت کالاهای مازاد بپردازد. وامهایی که به شرکتهای تجاری داده می شود تحت نظارت مستقیم آمریکا است و تنها به شرکتهای آمریکایی و با شرکتهایی که در وارد کردن و فروش کالاهایی که دست دارند وام پرداخت می شود. رقم ۸/۸ میلیون دلار که تحت عنوان «سایر موارد» ذکر شده است مربوط به فعالیتهای فرهنگی آمریکا در پاکستان است، طبق جدول، میزان وام آمریکا به پاکستان ۸۹/۱ میلیون دلار بوده است. بابت این وامها، دولت آمریکا بهره زیادی می گیرد و پرداخت وامها در واقع یک معامله تجاری است و نمی توان آنرا بعنوان کمک تلقی نمود.

ادامه دارد

و نیروهای مردمی درجهه ها حضور داشته است، بنظر حضرتعالی جهاد سازندگی چگونه می تواند به صورت یک ارگان فعالتری در پیشبرد جنگ عمل نماید؟

ج - من در چند مرتبه ای که در جبهه ها بودم، عملکردهای جهاد را از نزدیک دیدم و به مسئولین گفتم که واقعا جنگ بدون وجود جهاد ناقص است و تکمیل برنامه های جنگی توسط جهاد صورت گرفته و تمام راهها و سنگرهای دفاعی را جهاد درست کرده و بطور کلی برنامه های متعددی داشته که در پیشرفت جنگ بسیار مؤثر بوده است و من از مسئولین خواستم که در اطلاعیه هایشان از جهاد نام برده و از زحمات و تلاش جهادگران قدر دانی شود، که تا کتون در بعضی اطلاعیه ها عملی شده است. بهر حال آنچه من دیدم، می گویم که برادران جهادگر ما، کارهای اساسی و ریشه ای را در جنگ انجام داده اند، و رزمندگان در نبود این نهاد به این سهولت و آسانی نمی توانستند برنامه هایشان را انجام دهند. مثلاً پلهایی که توسط جهاد زده شده، باعث سهولت عبور و مرور رزمندگان و وسایل و آرایشات جنگی آنهاست. این خدمت بسیار برجسته ای بوده و مهمتر آنکه خیلی زود به نیازهای جبهه توجه کرده و آنرا برطرف می کند و نقش خیلی خیلی مؤثری در پیشرفت جنگ و پیروزی ها داشته است، من بپنوبه خودم از تمام برادران جهاد سازندگی در سراسر کشور تشکر می کنم و خداوند انشاء... به همه آنان جزای خیر دهد.

ادامه دارد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بشاگرد مظلومیتی بر....

و امروز که شما این سطور را مطالعه می کنید، ما رسیدن آب را به سطح زمین (بعد از گذشتن از سه کیلو متر ونیم در طول دره) جشن گرفته ایم. جشنی که ناشی از مشاهده نتیجه دو ماه تلاش است. جشنی که در جهت احیاء دشتی وسیع و در جهت پاسداری از خون عزیزانی است که چشم به تلاشمان دوخته اند. تلاشی خستگی ناپذیر برای محرومینی که چشم امیدشان به این انقلاب است. درشاگرد زمین صاف و هموار، بدلیل کوهستانی بودن منطقه، بسیار کم است. و آنچه که

هست، دست خوانین برآن سایه افکنده. بهمین جهت، مایملک اهالی محروم، از ده، یازده نخل یا لیمو و اغلب هیچ تجاوز نمی کند. مسئله ای که مشکل بزرگی برای مسئولین استان پدید آورده، پراکندگی بشاگردیهاست. گاه دو کپر، و یا چند کپر، کیلومترها از هم فاصله دارند و این فاصله، نه راه پیمودنی و سهل باشد که دامنه کوهها و مسیر سیلابهای عظیم و وحشتناک فصلی است. و گاه بر اثر یک بارندگی، ارتباط دو کپر، ماهها قطع می شود. این پراکندگی و

عدم امکان دست یابی، باعث شده است که بشاگرد بصورت یک «طلمس» شکست ناپذیر، در مقابل مسئولین قد علم کند و کسی جرات پنهان برآن، در خود نبیند. و از آنجا که لغت حزب ا... بزرگترین طلمس ها را که آمریکا و اقامارش باشد، شکسته و نابود کرده است این بار نیز برای شکستن این غول سخت جان، با پیش نهاد جهاد سازندگی بشاگرد که تمامی مسائل موجود در بشاگرد و ضعف ها و استعدادهای آن، آگاهی دارد، طرحی براین مبنا را دنبال می کند که «در جای مناسبی، و در زمین وسیعی، باید کشت کرد و نهال کاشت، و زمین های آباد را به اهالی محروم واگذار نمود و به کوچ آنان اقدام کرده این طرح با جزئیات مشخص، از طرف